

Project particulier landschapsbeheer Etten-Leur

Arjen Stoop

Half twee in de middag, een afspraak met Dirven aan de Hoge Vaartkant. Vlotjes het erf opgereden maar het uitstappen gaat met enige voorzichtigheid: naast mijn portier staat zo'n akeelig ogende hielenbijter me op te wachten. Boer Dirven komt me, gealarmeerd door zijn waakhond, tegemoet lopen. Ik stel me voor als Arjen Stoop, maar het 'Brabants Landschap' komt er nog wat onwennig uit.

"Kom op, eerst effe de schuur in, da motte gij zien, ze staon op uitvliegen. Kek mar us in die kist dur het spleetje." Een trap van stobalen leidt me naar de nok van de schuur. Vier paar kerkuilenogen staan me verontrust aan te kijken. Het ijs is gebroken, aan de koffie in de prachtige immense keuken

wordt gesproken over de kerkuilen; het project waar ik voor ben gekomen komt een goede drie kwartier later pas aan bod. Na de koffie het veld in. De gastheer zet voor mij de 'prik' van de draad. Hij heeft voorzien dat als je met zulke korte pootjes telkens over de draad moet stappen, je solliciteert naar enkele opdonders. Met de boomklem meet ik de diameter van de knotwilgen voor de subsidieverordening, en dan

zie ik iets waardoor de middag al helemaal niet meer stuk kan: drie katuiltjes staan me aan te kijken. Ik kan mijn werk doen en de katuiltjes vergeten weg te vliegen, "wij waren hier eerst." Terug op d'n dam de boer in de schuur opgezocht. 99 wilgen, meneer Dirven. Hij reageert wat verbaasd, niet meer wetend dat hij dat voorjaar zoveel wilgen geknot heeft. Laarzen uit en terug naar het gemeentehuis van Etten-Leur, de overeenkomst in orde maken.

Ik maak dit natuurlijk niet elke dag mee, maar het zijn wel zaken die je werk ongelooflijk mooi maken. Zo'n jonge boer, trots op zijn kerkuilen, steenuilen en knotwilgen. Ik zie ze elke dag vanaf de snelweg als ik naar Etten-Leur rijd, 99 stuks in een prachtig beekdal.

Als het aan mij ligt wordt het nog mooier.

Landschapsbeleidsplan

Bij de laatste herziening van het bestemmingsplan "Buitengebied" van de gemeente Etten-Leur is ook een Landschapsbeleidsplan gemaakt. Dit plan geeft aan waar en op welke wijze de be-

staande kwaliteiten gehandhaafd dienen te worden en anderzijds in welke richting het landschap zich zou kunnen ontwikkelen en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Toen het beleidsplan opgesteld werd heeft de beleidsmedewerker buitengebied van de gemeente Etten-Leur, Riny van Oers, aan Carlo Braat, coördinator van het coördinatiepunt Landschapsbeheer Brabants Landschap gevraagd het concept

van de plannen te beoordelen. Mede door de inbreng van Carlo, met zijn enorme kennis van het gebied en met zijn praktische kijk op dit soort zaken is er een Landschapsbeleidsplan geschreven dat klinkt als een klok. Je kunt dan wel die klokken horen luiden, maar waar zit dan toch die klepel??

Schrijven is het een, uitvoeren is het andere. Riny van Oers en Carlo Braat hadden elkaar al gevonden, ene wethouder van der Heijden kwam daarbij. Een wethouder met gezond verstand, want hij geeft het groene licht om een projectvoorstel te doen waar alle partijen bij betrokken moeten worden. ZLTO, afdeling Etten-Leur, de Vereniging voor Vogel- en Natuurbescherming Etten-Leur, de gemeente en het Brabants Landschap vinden elkaar en na twee jaar overleg en lobbyen ligt er een plan dat naadloos aansluit op de doelstellingen van het Landschapsbeleidsplan.

Het plan beoogt om door middel van een aanmoedigend stimuleringsbeleid agrariërs en andere particulieren bij de uitvoering van het Landschapsbeleidsplan te betrekken. Er is een convenant gesloten met alle betrokken partijen met afspraken over een soepele regeling voor 'nieuw groen' en er is een gemeentelijke subsidieverordening voor particulier landschapsbeheer in het leven geroepen.

Stimulering particulier landschapsbeheer

We willen dus op vrijwillige basis mensen in het buitengebied betrekken bij het onderhoud en de aanleg van kleine landschapselementen en erfbeplantingen om de landschapsvisie gestalte te geven. Logisch natuurlijk, de meeste bestaande kleine landschapse-

lementen zijn in eigendom bij boeren en particulieren en voor de aanleg van nieuwe landschapselementen heb je in de regel hun landbouwgrond nodig. Maar met goodwill alleen kom je er niet. In Etten-Leur is het nu mogelijk dat er voor aanleg en/of onderhoud van een landschapselement een geldelijke vergoeding wordt toegekend.

In het kader van de Subsidieverordening Natuur, Bos en Landschap provincie Noord-Brabant kan voor heel veel activiteiten, zoals voor de aanleg van poelen en houtsingels en voor het poten van knotwilgen, subsidie worden verleend. Op het erf een subsidiebijdrage van 50% en voor elementen gelegen buiten het erf wordt tot 80% vergoed aan de hand van vastgestelde normkosten.

Om particulier landschapsbeheer echt van de grond te krijgen in Etten-Leur heeft de gemeente voor een aantal van bovengenoemde activiteiten een aanvullende subsidiemogelijkheid. Hierdoor ontstaat een subsidie voor b.v. 'nieuw groen' van 100%; deze regeling is uitgewerkt in de Subsidieverordening Particulier Landschapsbeheer gemeente Etten-Leur.

Nieuw groen is vrij groen

Je hoort het in heel het land: bij mij komt er geen poel op het land, ik vind het wel mooi hoor, maar als dan een of andere 'milieuman' een zeldzame salamander vindt dan kan ik geen kant meer op, dan is mijn grond plots na-

tuurgebied.

De bestaande regelgeving wordt vaak gezien als een belemmering om nieuwe elementen aan te leggen. In Etten-Leur is het nu zo dat elementen die aangelegd worden in het kader van het project 'Particulier Landschapsbeheer' de status meekrijgen van 'Nieuw groen'.

Dat betekent dat nieuwe elementen niet op de bestemmingsplankaart komen te staan en dat een element na de minimale instandhoudingsperiode geslecht kan worden zonder dat bijvoorbeeld een kapvergunning vereist is. Ook blijft te allen tijde de agrarische bestemming van kracht, dus geen omzetting in natuurgebied of iets dergelijks.

Drie projecten

Etten-Leur is gelegen op een overgangsgebied van zand naar klei. Mooie beekdalen met typische elementen zoals poelen, knotwilgen en elzensingels en op de hoge, drogere koppen akkers met daarlangs houtwallen, rijen landschapsbomen en relictten van hakhoutbosjes. Het gaat hier om bestaande ele-

Onderhoud knotwilgen

Foto: Cor Viveen

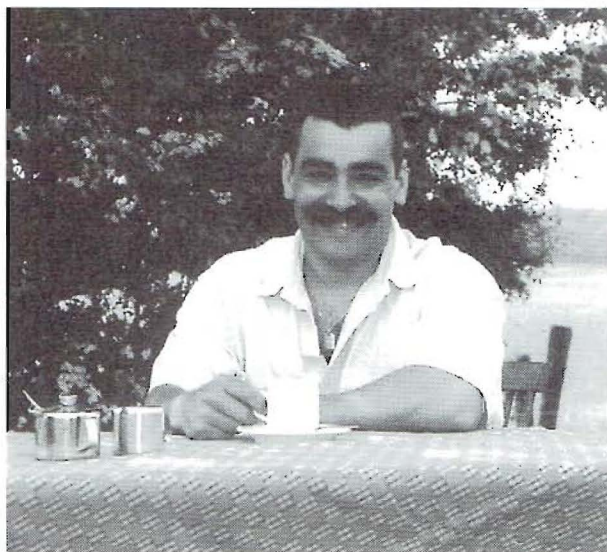
menten die op de bestemmingsplankaart staan en dus gehandhaafd dienen te blijven. Voor deze landschapselementen kan de eigenaar nu een vergoeding krijgen voor het onderhoud, in het kader van het project "**Landschaps-onderhoud**".

Toch is er in het buitengebied van Etten-Leur heel wat verloren gegaan, waar niet in Nederland? Volgens de landschapsvisie moet er ook plaats zijn voor de aanleg van nieuwe elementen. Aan de hand van het Landschapsbeleidsplan is bepaald waar en welke elementen gewenst zijn. In het zeekleigebied, van oudsher een open landbouwgebied, zijn b.v. geen houtsingels gewenst. In de beekdalen adviseren we knotwilgen en poelen aan te leggen. De deelnemer krijgt jaarlijks een vergoeding voor het onderhoud en hier geldt dus de regel: "Nieuw groen is vrij groen". De gemeente heeft echter een aantal gebieden binnen de gemeentegrenzen aangewezen die extra belangrijk zijn voor de vorming van een goede landschapsstructuur. Met name de beekdalen die in noord-zuidrichting liggen en die het water van de hogere gronden richting de Mark afvoeren zijn hierbij erg belangrijk. Zij zijn daarom ook ingedeeld in de gemeentelijke aandachtsgebieden. Ben je agrariër en bevindt je bedrijf zich in het aandachtsgebied dan krijg je naast de jaarlijkse vergoeding voor onderhoud een extra bijdrage van de gemeente in de vorm van een inkomstenderving van f3200,- per ha. voor de grond die omgezet is in natuur. De oppervlakte wordt gemeten met een stukje scha-

Houtsingel met bloeiende wilde roos

Foto: Cor Viveen

Landschapscoördinator Arjen Stoop aan de 'keukentafel'

Foto: Cor Viveen

duwwerking. Van een houtsingel wordt b.v. 2.50 meter vanaf de buitenste rij rondom meegerekend in de oppervlakteberekening. De overeenkomst wordt in dergelijke gevallen gesloten binnen het **project "Nieuw groen"**. Naast de twee voorgenoemde projecten bestaat er het **project "Erven in het groen"**. We herinneren ons nog de artikelen van Rob Leopold en Hein Koningen over boerenerven. Uitleg over het belang van een mooie erfbeplanting ga ik dus niet meer geven. De mogelijkheid in Etten-Leur is nu dat nieuwe erfbeplanting aangelegd kan worden met 100% subsidie en dat eventueel bestaande erven aangevuld kunnen worden met b.v. nieuwe bomen en hagen. De vergoeding voor erfbeplantingen is echter eenmalig, dus geen jaarlijks terugkomende vergoeding voor onderhoud. De gemeente Etten-Leur heeft wel voorzien dat als er gesnoeid moet worden er veel hout vrij komt. Dit hout afkomstig van het erf wordt op kosten van de gemeente ter plaatse versnipperd.

Aanspreekpunt

De regeling in Etten-Leur is een goede basis om het een en ander gerealiseerd te krijgen. De basis is er, maar budget alleen, f 1.000.000,- voor de periode van 10 jaar is niet voldoende. Voor de advisering en het sluiten van overeenkomsten is een aanspreekpunt nodig. Carlo Braat van het Brabants Landschap heeft gezorgd dat op projectbasis iemand aangesteld is, betaald door het

Brabants Landschap, om het project in Etten-Leur te bemannen. Deze landschapscoördinator adviseert aan de keukentafel. Gaat het veld in, en aan de hand van de wensen van de boer of particulier probeert hij de mogelijkheden te schetsen die op een bedrijf of particulier erfgoed mogelijk zijn, alles in het kader van de drie projecten.

Tot op heden zijn **90 aanmeldingen** bin-

nengekomen en in het veld, als je aan het meten bent, kom je nog wel eens mensen tegen die vragen: "Wabende gij aan het doen?" Na de uitleg is het meestal: "Kom bij oos ook us langs". In het veld kom je nogal wat achterstallig onderhoud tegen. Knotwilgen met te zware takken, houtsingels die voor een groot deel begroeid zijn met Amerikaanse vogelkers. Naast de subsidieregeling van de gemeente is het nu mogelijk dat het achterstallig onderhoud in een keer weggenomen wordt waarbij de kosten vergoed worden via het Brabants Landschap.

Het project in Etten-Leur is in feite ook een blauwdruk voor andere gemeenten. Inmiddels heeft de gemeente Dongen het concept overgenomen en daar gaat na de zomervakantie het project lopen. Daarnaast zijn vele andere gemeenten erg geïnteresseerd en zijn zelfs in een aantal Brabantse gemeenten de voorbereidingen voor een raadsvoorstel in volle gang. □

Arjen Stoop is landschapscoördinator van het Brabants Landschap en - vrijwillig - natuurpark-beheerder in Made.

Adres:

A. Aertszoonstr. 6, 4931 RZ Geertruidenberg, tel.: 076-5024517 (werk) of 0162-517965 (thuis)

Met de zachte g

Geslachtsgemeenschap

Seks is hard. Copulatie ook. Een veel mooier woord is geslachtsgemeenschap. Zachter en veel beter passend bij dattem. Langer ook en zonder scherpe letters (want de t valt weg tussen ch en s). Gewoon aardiger en aaiiger. Deze nazomer heb ik 'het' maandenlang kunnen volgen. Elke avond als ik wou. Vanaf het bankje buiten of door het keukenraam. Hoe de teunisbloemen het doen. Heel veel geduld hoeft je niet te hebben, want teunisbloemen maken vluggertjes. Elke avond komen er aan elke stengel een aantal bloemen open, aan een hoofdstengel de meeste, aan zijstengels wat minder. De onderste knoppen bloeien het eerst, de bloei schuift avond na avond naar boven op terwijl de stengel zich almaar verlengt. Je hoeft maar een minuut of tien de tijd te hebben als je ongeveer het begintijdstip weet of aanvoelt. Op killere avonden begint het wat later en duurt het wat langer eer alle bloemen die aan de beurt zijn helemaal open zijn. Je ziet de knoppen zich klaar maken. Ze zwellen. Er komt een split in waarin het binnenste als een heldergeel dijbeen zichtbaar wordt. De split scheurt verder los, het gele kroonjuweel strekt zich, verdikt en drukt de kelkslippen van zich af, die buigen zich om en vlijen zich tegen de kelkbuis. Dan duurt het nog maar even voor de bloem openfloept. Wat later strekken zich de kroonslippen en staat de bloem wijdopen te pronken, een hele nacht en nog een stuk morgen lang. Op zwoele windstille avonden is de typische geur heel duidelijk ook op afstand waar te nemen. Bij Thijsse heb ik vroeger eens ergens gelezen dat het openen van de teunisbloemen ook te horen zou zijn, bij elke bloem gaat dat 'met een zuchtje'. Maar dat is toch misschien je eigen adem, die je tijdens het gauwe schouwspel eventjes hebt ingehouden.

Ik denk dat planten zoals teunisbloemen 'het' ook lekker vinden. Ze koketteren, lonken en lokken dat het een aard heeft immers. In elk geval krijgen ze er vlinders van in de buik.

Willem Iven